

WPŁYWU NIEOSIOWOŚCI OBCIĄŻENIA NA STATECZNOŚĆ STRUKTUR KOMPOZYTOWYCH

PLAN PREZENTACJI

- GENEZA TEMATU
- PRZEDMIOT BADAŃ
- METODYKA BADAŃ
- ANALIZA STANU KRYTYCZNEGO
- NIELINIOWA ANALIZA STANU POKRYTYCZNEGO
- WNIOSKI

GENEZA TEMATU

USTROJE CIENKOŚCIENNE – SĄ STOSOWANE NIEMAL WE WSZYSTKICH NOWOCZESNYCH KONSTRUKCJACH LOTNICZYCH, MOTORYZACYJNYCH ORAZ BUDOWLANYCH, TAKICH JAK M.IN.: SAMOLOTY, RAKIETY, POJAZDY, STATKI, MOSTY, ZBIORNIKI, KONSTRUKCJE BUDOWLANE.

WADA – UTRATA STATECZNOŚCI

CECHA CHARAKTERYSTYCZNA –

WYSOKA WYTRZYMAŁOŚĆ ORAZ SZTYWNOŚĆ PRZY NISKIEJ MASIE WŁASNEJ;

MOŻLIWOŚĆ PRACY PO UTRACIE STATECZNOŚCI

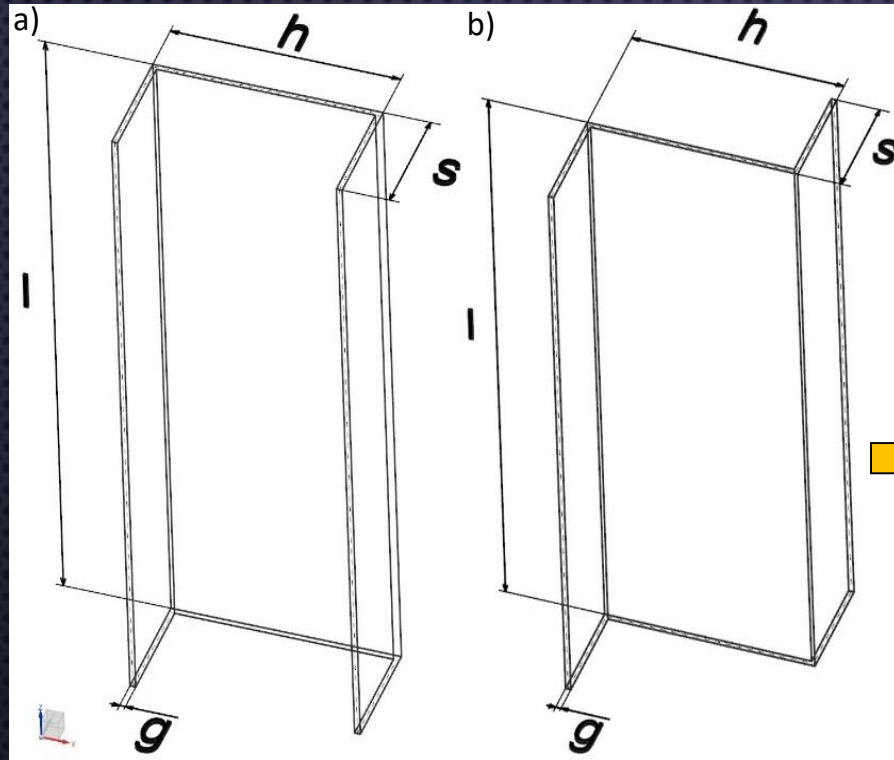
GENEZA TEMATU

CIENKOŚCIENNE KONSTRUKCJE KOMPOZYTOWE STOSOWANE SĄ POWSZECHNIE M.IN. W PRZEMYŚLE LOTNICZYM.

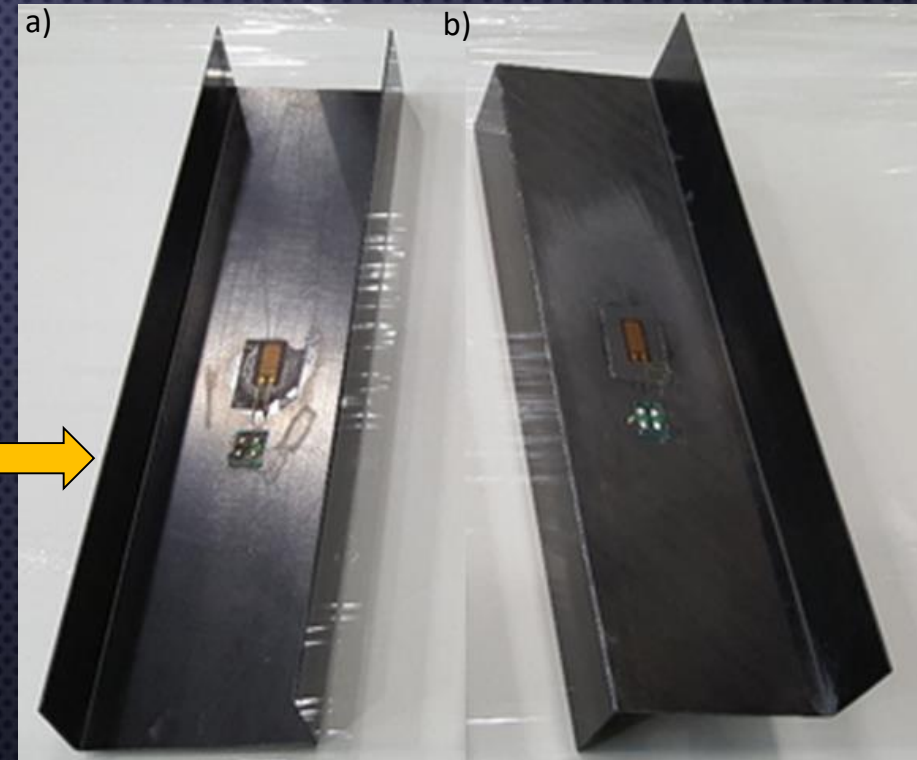
■ Zaawansowane kompozyty 50%   ■ Aluminium 20%   ■ Stal 10%   ■ Inne 5%

PRZEDMIOT BADAŃ

Rys. 1. Modele geometryczne badanych profili o wymiarach: $h=60\text{mm}$, $s=30\text{mm}$, $g=0,84\text{mm}$, $l=250\text{mm}$:
a) model słupa o przekroju ceowym,
b) model słupa o przekroju zetowym

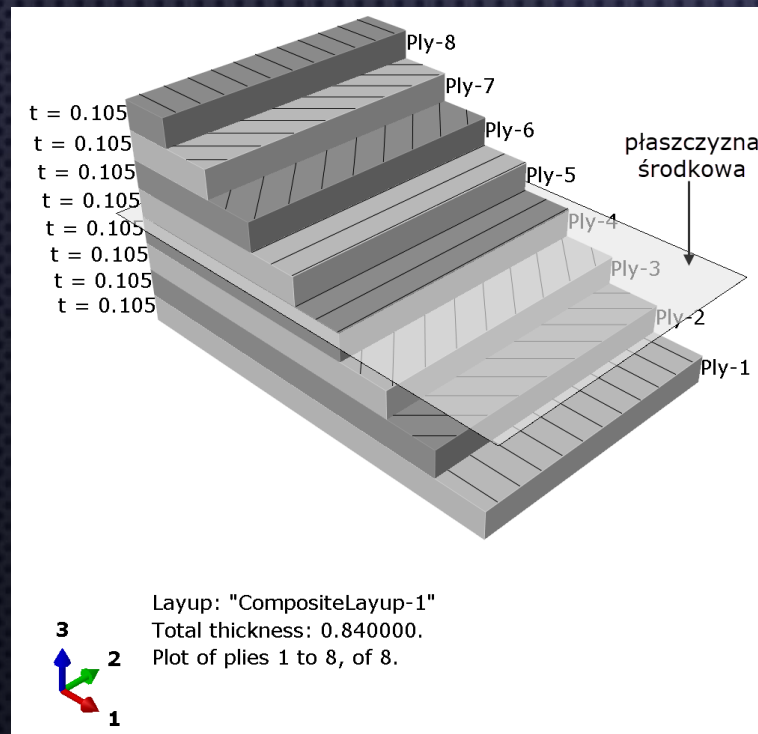

Rys. 2. Rzeczywiste słupy kompozytowe:
a) słup o przekroju ceowym,
b) słup o przekroju zetowym

PRZEDMIOT BADAŃ

Do badań wybrano 4 konfiguracje ułożenia warstw, składające się każda z 8 warstw w symetrycznym układzie względem płaszczyzny środkowej laminatu. Słupy o przekroju ceowym oznaczono symbolami C2 do C5, natomiast próbki o przekroju zetowym Z2 do Z5.

Słup o przekroju ceowym	Słup o przekroju zetowym	Układ warstw laminatu
C2	Z2	$[0 / -45 / 45 / 90 / 90 / 45 / -45 / 0]_T$
C3	Z3	$[90 / -45 / 45 / 0 / 0 / 45 / -45 / 90]_T$
C4	Z4	$[45 / -45 / 90 / 0 / 0 / 90 / -45 / 45]_T$
C5	Z5	$[90 / 0 / 90 / 0 / 0 / 90 / 0 / 90]_T$

Tab.1. Zestawienie badanych układów warstw

Rys. 3. Układ warstw kompozytu C2-Z2

PRZEDMIOT BADAŃ

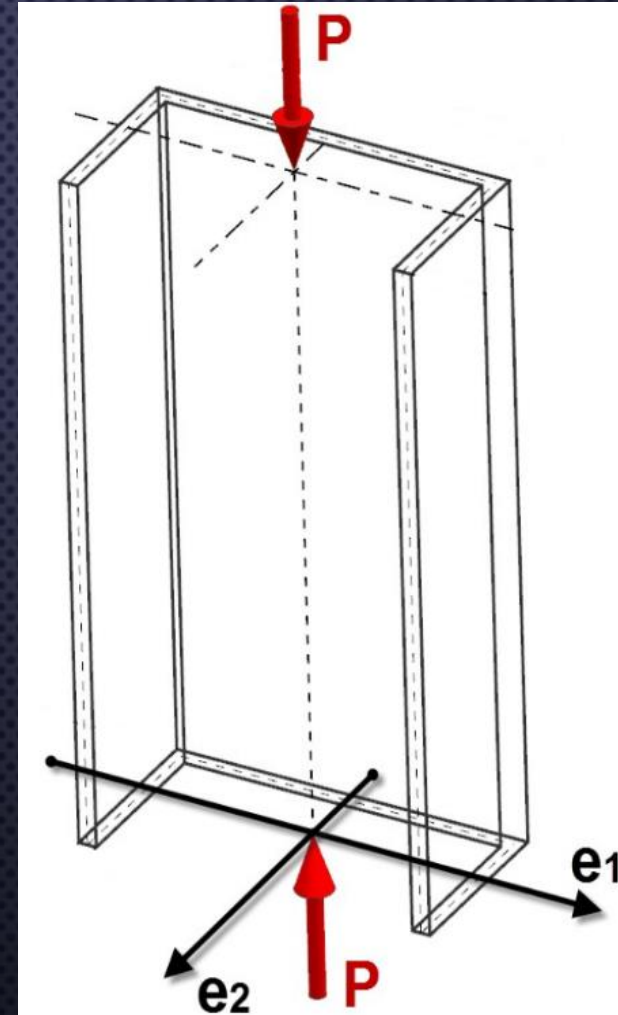
Moduł na rozciąganie		Moduł na ścinanie	Liczba Poissona	Wytrzymałość na rozciąganie		Wytrzymałość na ścinanie	Wytrzymałość na ściskanie	
$E_1 (0^\circ)$	$E_2 (90^\circ)$	$G_{1,2}$	ν_{12}	$F_{TU1} (0^\circ)$	$F_{TU2} (90^\circ)$	$F_{SU} (45^\circ)$	$F_{CU1} (0^\circ)$	$F_{CU2} (90^\circ)$
GPa	MPa	MPa	-	MPa	MPa	MPa	MPa	MPa
143,53	5826,29	3845,45	0,36	2220,70	49,03	83,50	641	114

Tab.2. Właściwości mechaniczne kompozytu węglowo-epoksydowego EP137 - CR527 / 100 - 35
wyznaczone według norm ISO

PRZEDMIOT BADAŃ

- NIEOSIOWOŚĆ OBCIĄŻENIA ŚCISKAJĄCEGO REALIZOWANO POPRZEZ ZMIANĘ WSPÓŁRZĘDNEJ PRZYŁOŻENIA SIŁY P W DWÓCH WZAJEMNIE PROSTOPADŁYCH KIERUNKACH. PRZYJĘTO, ŻE KIERUNEK RÓWNOLEGŁY DO ŚRÓDNIKA OZNACZONY BĘDZIE SYMBOLEM e_1 , NATOMIAST KIERUNEK PROSTOPADŁY DO ŚRÓDNIKA SYMBOLEM e_2 .
- ZAŁOŻONO, ŻE W PRZYPADKU SŁUPÓW O PRZEKROJU CEOWYM WARTOŚĆ NIEOSIOWOŚCI PRZYŁOŻENIA OBCIĄŻENIA ZAWARTA BĘDZIE W ZAKRESACH: $e_1 < 0 \div 10 \text{ mm} >$ oraz $e_2 < -6 \div 10 \text{ mm} >$.
- WARTOŚĆ NIEOSIOWOŚCI PRZYŁOŻENIA OBCIĄŻENIA W PRZYPADKU PRZEKROJU ZETOWEGO ZMIENIANO W PRZEDZIAŁACH: $e_1 < 0 \div 10 \text{ mm} >$ oraz $e_2 < 0 \div 6 \text{ mm} >$.

Rys. 4. Model geometryczny słupa zaznaczonymi kierunkami realizowania mimośrodowo obciążenia ściskającego e_1 i e_2

STANOWISKO DO BADAŃ DOŚWIADCZALNYCH

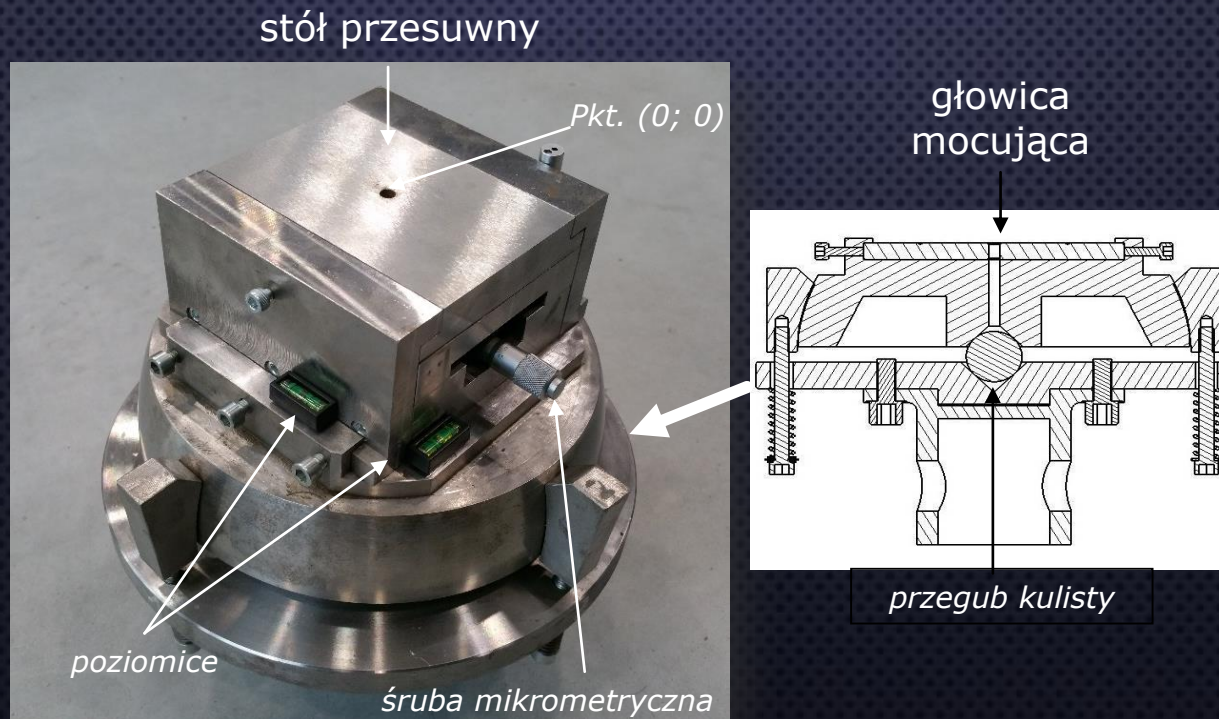
BADANIA DOŚWIADCZALNE
PRZEPROWADZONO PRZY WYKORZYSTANIU
STATYCZNEJ MASZYNY WYTRZYMAŁOŚCIOWEJ
ZWICK - Z100 W TEMPERATURZE
POKOJOWEJ, PRZY STAŁEJ PRĘDKOŚCI
PRZEMIESZCZANIA TRAWERSY GÓRNEJ
WYNOSZĄCEJ 2 mm/min.

Rys. 5. Statyczna maszyna wytrzymałościowa Zwick-100

BADANIA DOŚWIADCZALNE

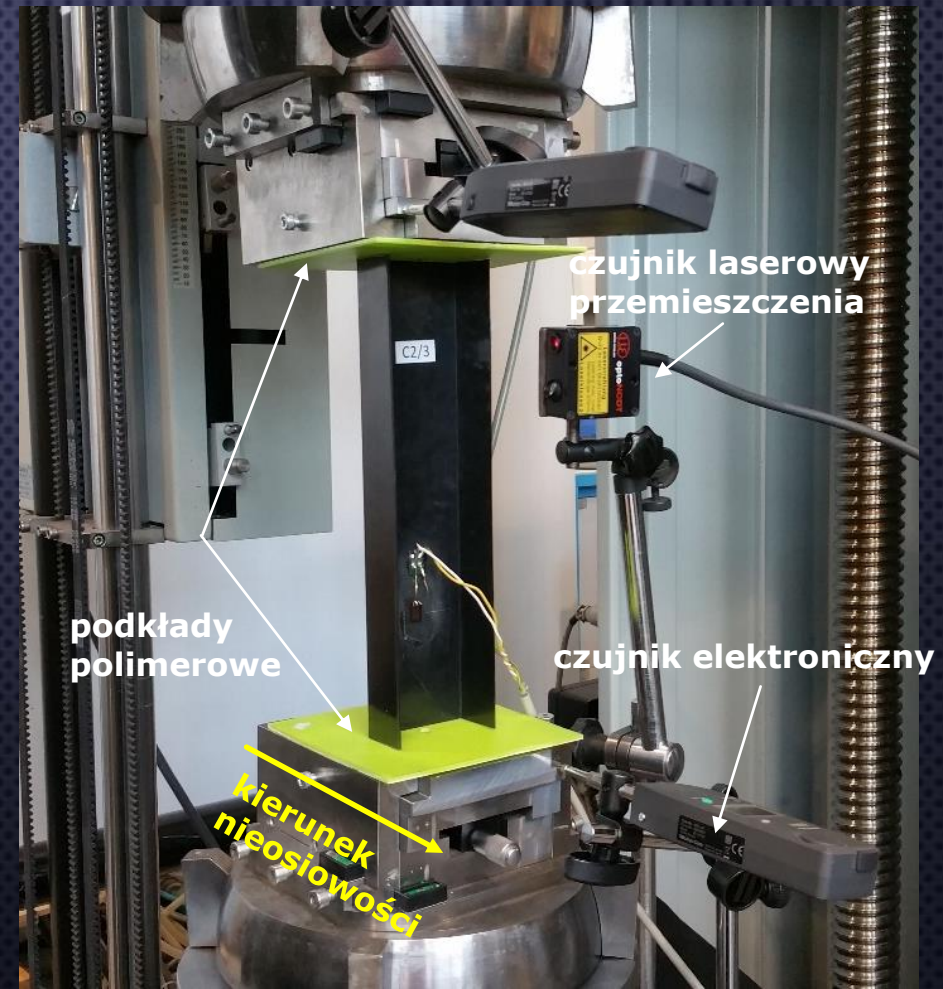
GŁOWICE PRZEGUBOWE ZOSTAŁY WYPOSAŻONE W SPECJALNIE ZAPROJEKTOWANE STOŁY PRZESUWNE, UMOŻLIWIAJĄCE PRZY POMOCY ŚRUBY MIKROMETRYCZNEJ PRECYZYJNE WPROWADZANIE WARTOŚCI NIEOSIOWOŚCI OBCIĄŻENIA ŚCISKAJĄCEGO.

Rys. 6. Głowica przegubowa maszyny wytrzymałościowej

BADANIA DOŚWIADCZALNE

W CELU ZAPEWNIENIA KONTROLI REALIZACJI MIMOŚRODU OBCIĄŻENIA Z DOKŁADNOŚCIĄ DO 0,01mm ZASTOSOWANO UKŁAD POMIAROWY Z WYKORZYSTANIEM CZUJNIKÓW ELEKTRONICZNYCH. USTALANIE KIERUNKU REALIZACJI MIMOŚRODU OBCIĄŻENIA W DWÓCH WZAJEMNIE PROSTOPADŁYCH KIERUNKACH e_1 i e_2 PRZEPROWADZANO POPRZEC ODPOWIEDNIE USTAWIENIE PROFILU SŁUPA WZGLĘDEM OSI MASZYNY WYTRZYMAŁOŚCIOWEJ.

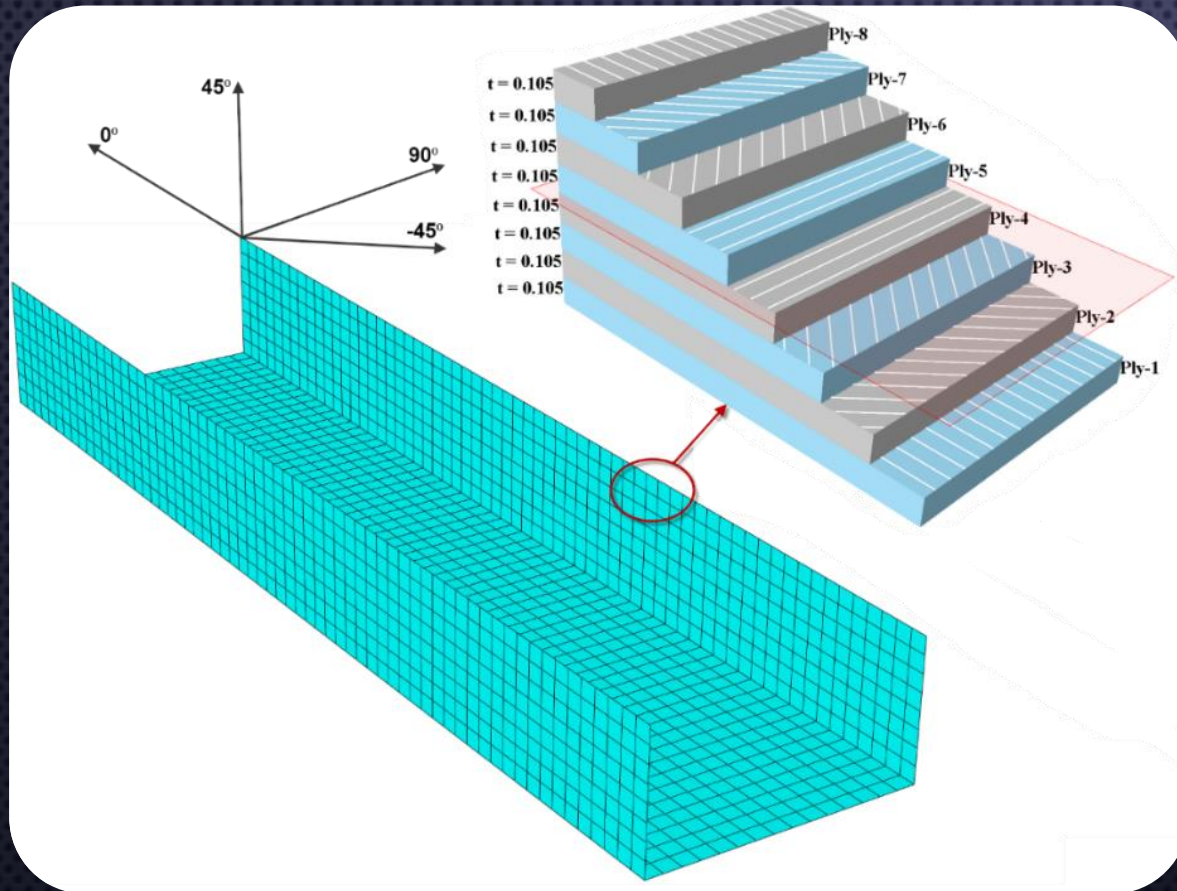

Rys. 7. Realizacja badań na stanowisku badawczym

11

ANALIZA NUMERYCZNA

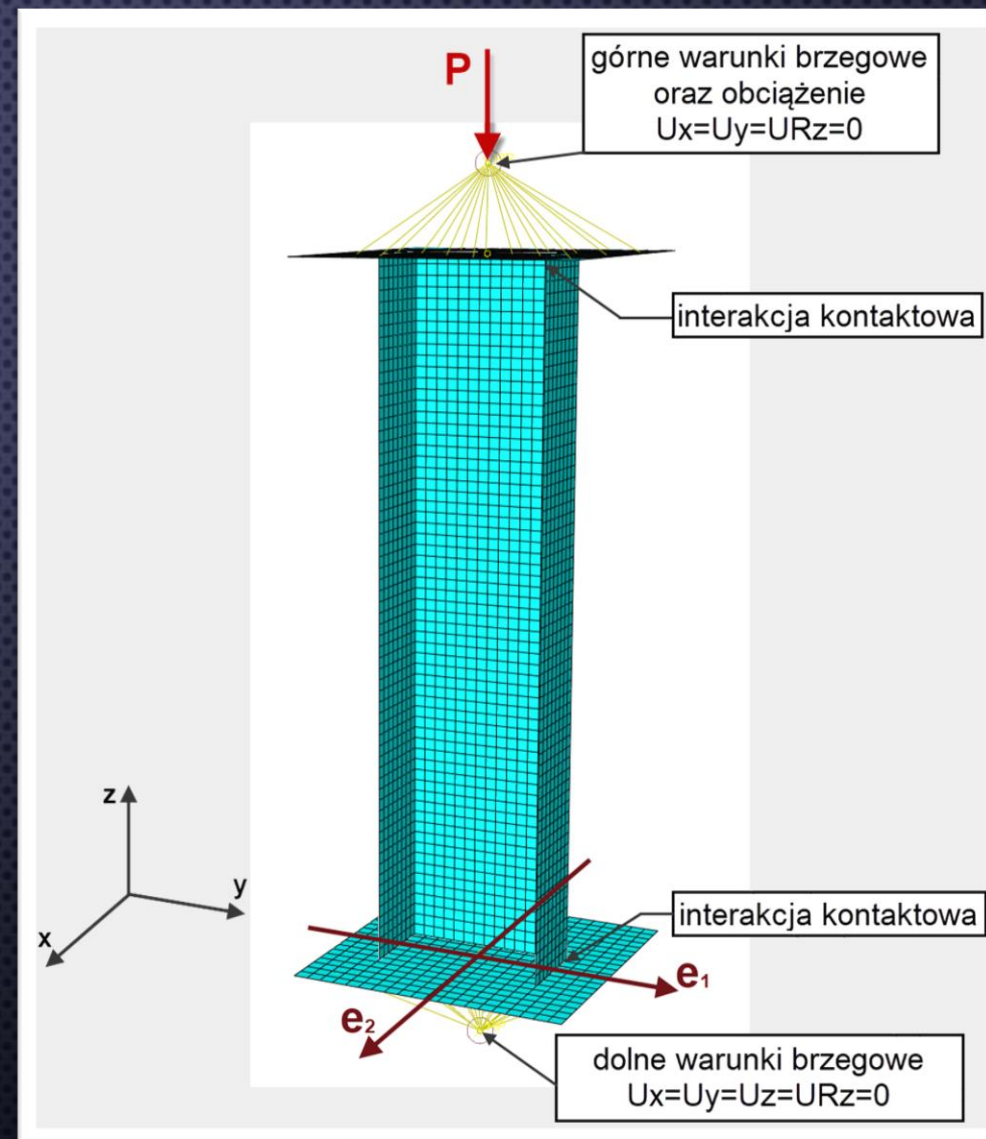
DYSKRETYZACJĘ KONSTRUKCJI PRZEPROWADZONO Z WYKORZYSTANIEM WARSTWOWYCH ELEMENTÓW POWŁOKOWYCH TYPU SHELL, POSIADAJĄCYCH TRZY TRANSLACYJNE ORAZ TRZY ROTACYJNE STOPNIE SWOBODY W KAŻDYM WĘZLE ELEMENTU – RYSUNEK 8.

Rys. 8. Numeryczny model z oznaczonymi kierunkami ułożenia włókien oraz strukturą kompozytu po grubości elementu powłokowego

ANALIZA NUMERYCZNA

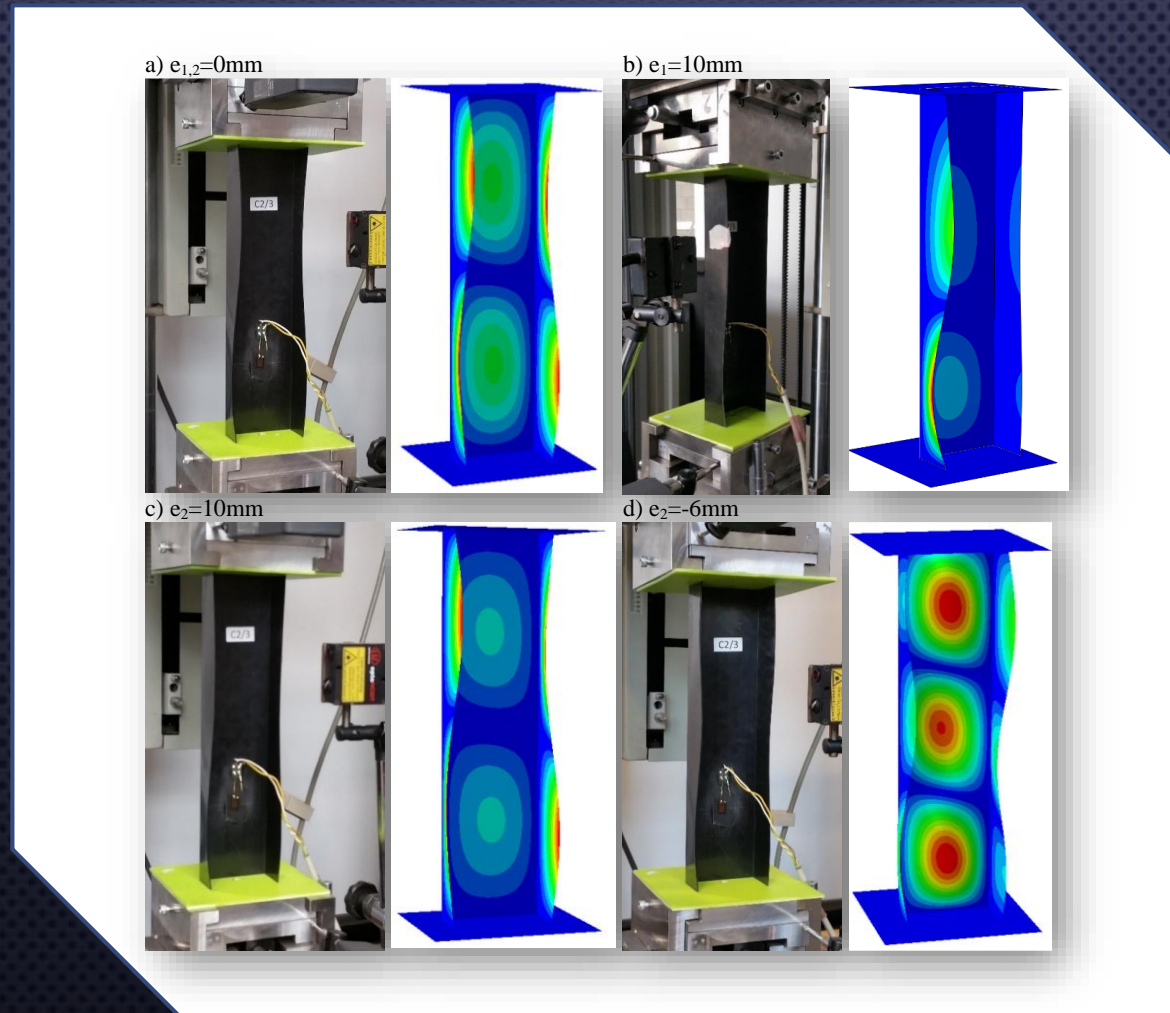
OBCIĄŻENIE KONSTRUKCJI
REALIZOWANO POPRZEZ
WPROWADZENIE ŚCISKAJĄCEJ SIŁY
SKUPIONEJ
W GÓRNYM PUNKCIE REFERENCYJNYM.
WARTOŚĆ PARAMETRU NIEOSIOWOŚCI
„e” WPROWADZANO POPRZEZ ZMIANĘ
POŁOŻENIA MODELU SŁUPA WZGLĘDEM
SZTYWNYCH PŁYT, PRZESUWAJĄC GO
ODPOWIEDNIO O WARTOŚĆ MIMOŚRODU
W KIERUNKU e_1 LUB e_2 .

Rys. 9. Model dyskretny z prezentacją warunków brzegowych, kierunków nieosiowości obciążenia oraz sposobem wprowadzenia siły ściskającej

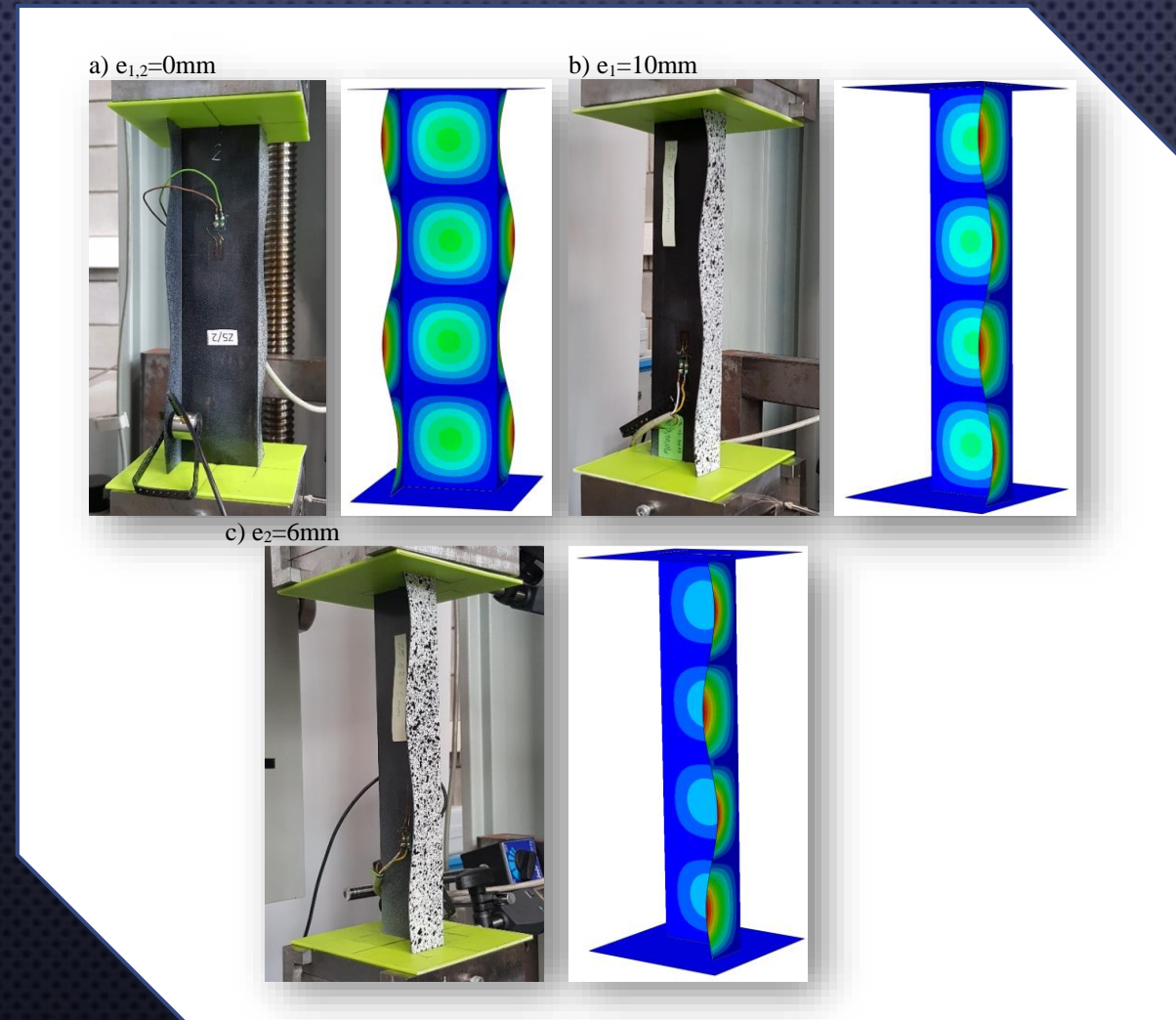

ANALIZA STANU KRYTYCZNEGO SŁUPA O PRZEKROJU CEOWYM

Rys. 10. Postacie utraty stateczności słupa o przekroju ceowym C2 – wyniki badań doświadczalnych i numerycznych:
a) ściskanie osiowe $e_{1,2}=0$, b) mimośród $e_1=10\text{mm}$, c) mimośród $e_2=10\text{mm}$, d) mimośród $e_2=-6\text{mm}$

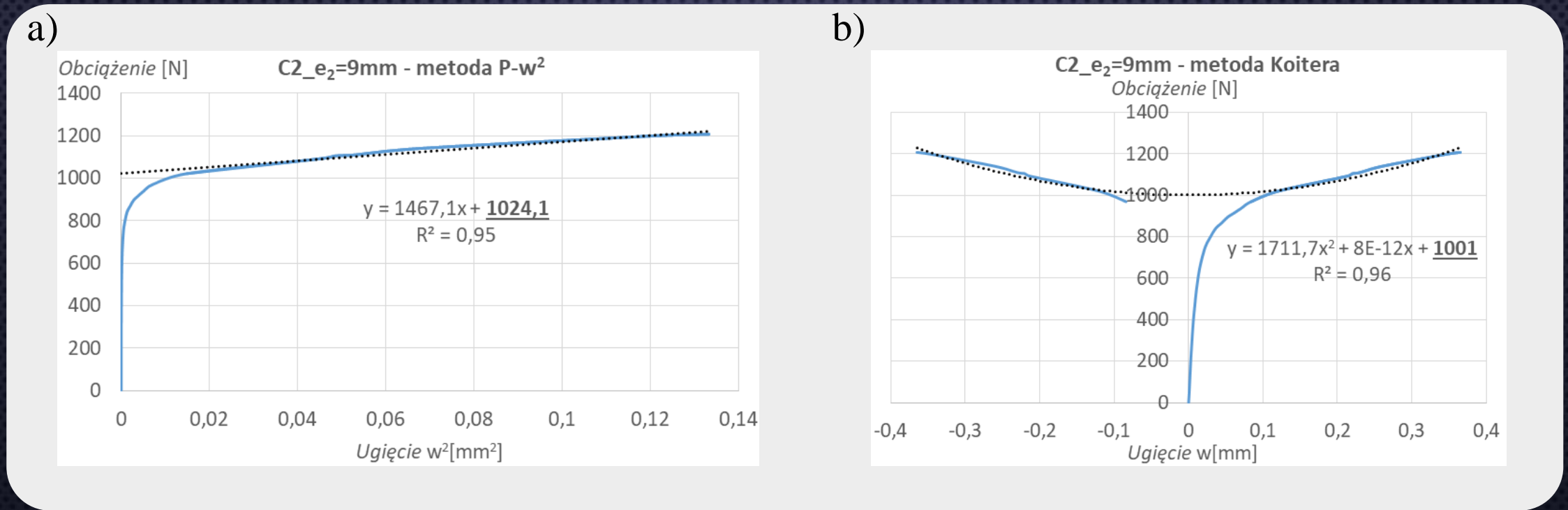
ANALIZA STANU KRYTYCZNEGO SŁUPA O PRZEKROJU ZETOWYM

Rys. 11. Postacie utraty stateczności słupa o przekroju zetowym Z5 – wyniki badań doświadczalnych i numerycznych:
a) ścisnienie osiowe $e_{1,2}=0$, b) mimośród $e_1=10\text{mm}$, c) mimośród $e_2=6\text{mm}$

APROKSYMACYJNE METODY WYZNACZANIA SIŁY KRYTYCZNEJ

DO OKREŚLENIA WARTOŚCI OBCIĄŻENIA KRYTYCZNEGO KONSTRUKCJI RZECZYWISTEJ ZASTOSOWANO DWIE NIEZALEŻNE APROKSYMACYJNE METODY: METODĘ $P-w^2$ ORAZ METODĘ KOITERA.

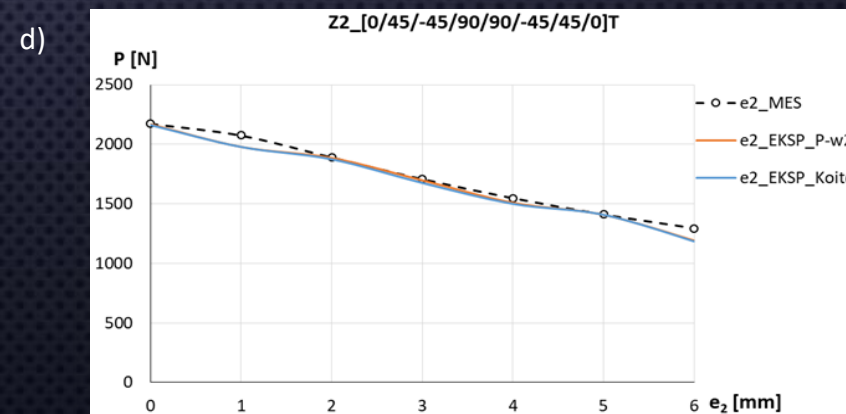
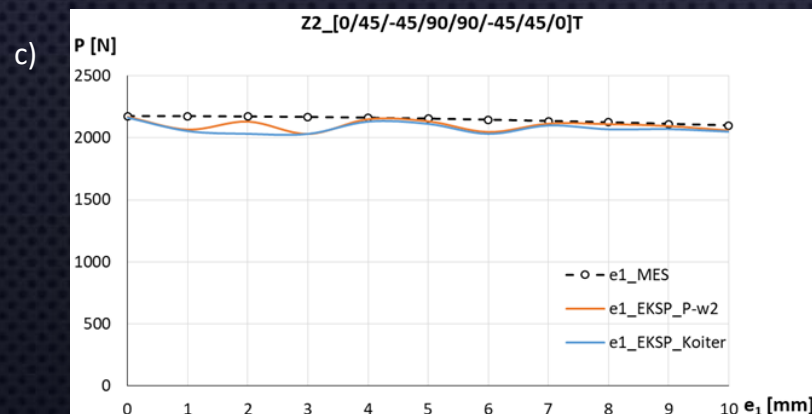
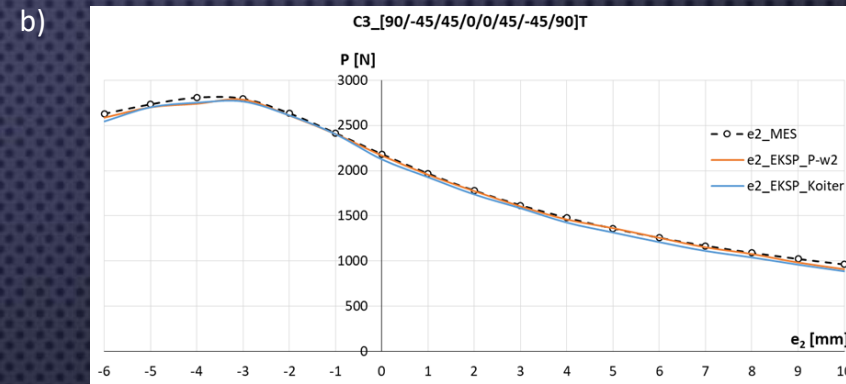
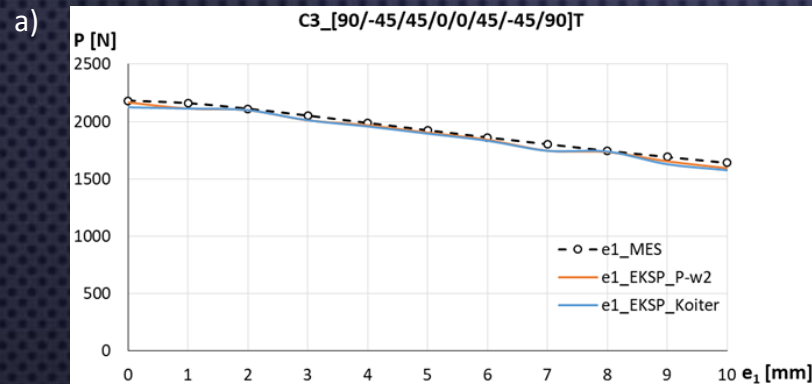
Rys. 12. Aproxymacyjne wartości obciążenia krytycznego słupów poddanych ścisnaniu mimośrodowemu:
a) C2_e2= 9mm - metoda P-w², b) C2_e2= 9mm - metoda Koitera

ANALIZA STANU KRYTYCZNEGO

PRZEDSTAWIONE WYKRESY PREZENTUJĄ ZALEŻNOŚĆ WYZNACZONYCH WARTOŚCI SIŁY KRYTYCZNYCH OD WARTOŚCI MIMOŚRODU OBCIĄŻENIA.

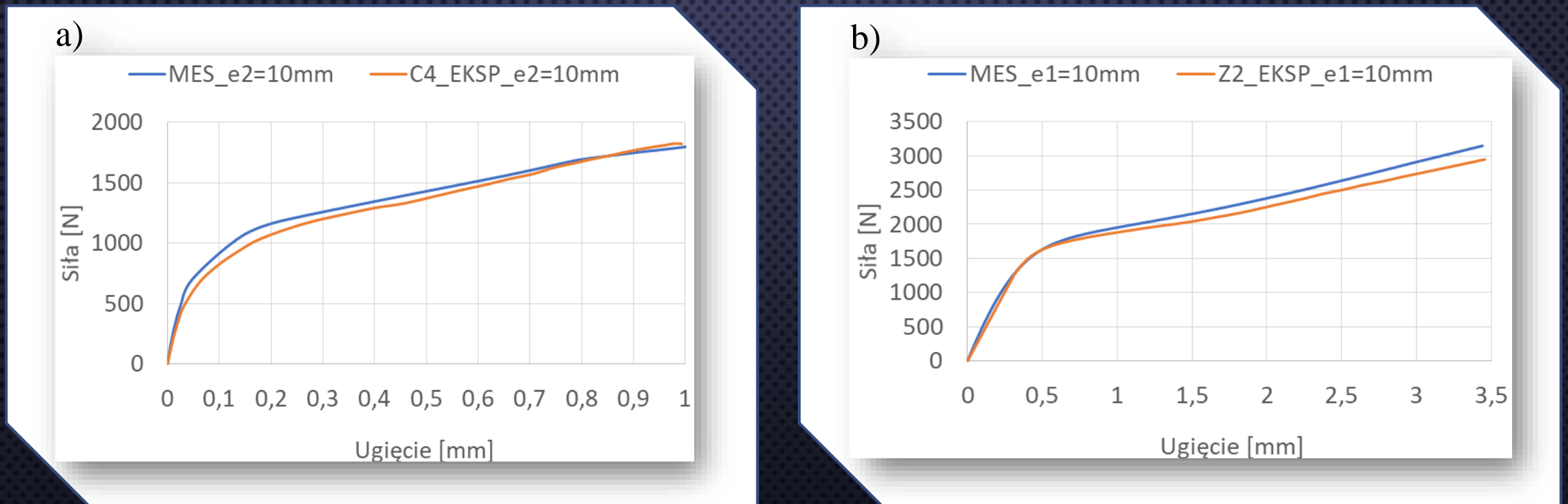

Rys. 13. Wpływ nieosiowości obciążenia ściskającego na wartość siły krytycznej: a) słup C3 w kierunku e_1 , b) słup C3 w kierunku e_2 , c) słup Z2 w kierunku e_1 , d) słup Z2 w kierunku e_2

NIELINIOWA ANALIZA STANU POKRYTYCZNEGO

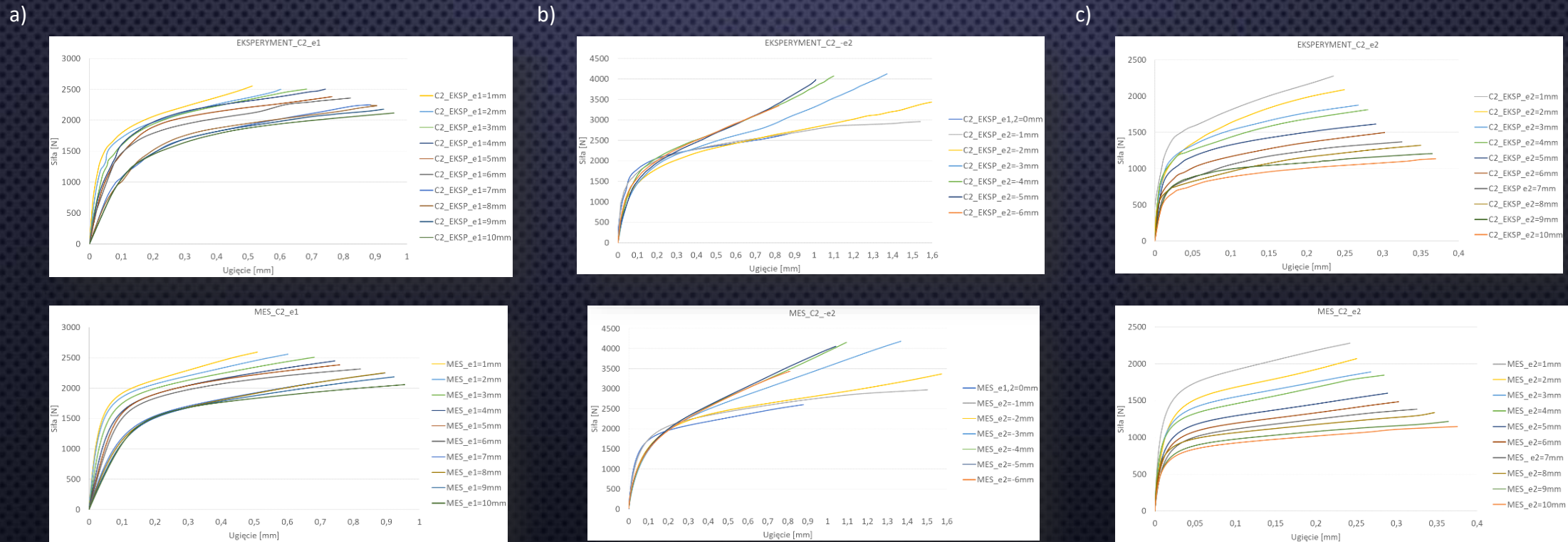
W PIERWSZYM ETAPIE ANALIZY STANU POKRYTYCZNEGO WYZNACZONO I PORÓWNANO CHARAKTERYSTYKI EKSPERYMENTALNEJ I NUMERYCZNE BADANYCH SŁUPÓW. OTRZYMANE CHARAKTERYSTYKI WYKAZAŁY WYSOKĄ ZGODNOŚĆ CO POTWIERDZIŁA SŁUSZNOŚĆ PRZYJĘTYCH METOD BADAWCZYCH.

Rys. 14. Doświadczalne i numeryczne pokrytyczne ścieżki równowagi: a) słup C4 - mimośród $e_2=10\text{mm}$, b) słup Z2 - mimośród $e_1=10\text{mm}$

NIELINIOWA ANALIZA STANU POKRYTYCZNEGO SŁUPA O PRZEKROJU CEOWYM

PRZEDSTAWIONE WYKRESY PREZENTUJĄ WYNIKI BADAŃ DOŚWIADCZALNYCH ORAZ NUMERYCZNYCH PRACY KONSTRUKCJI W STANIE POKRYTYCZNYM.

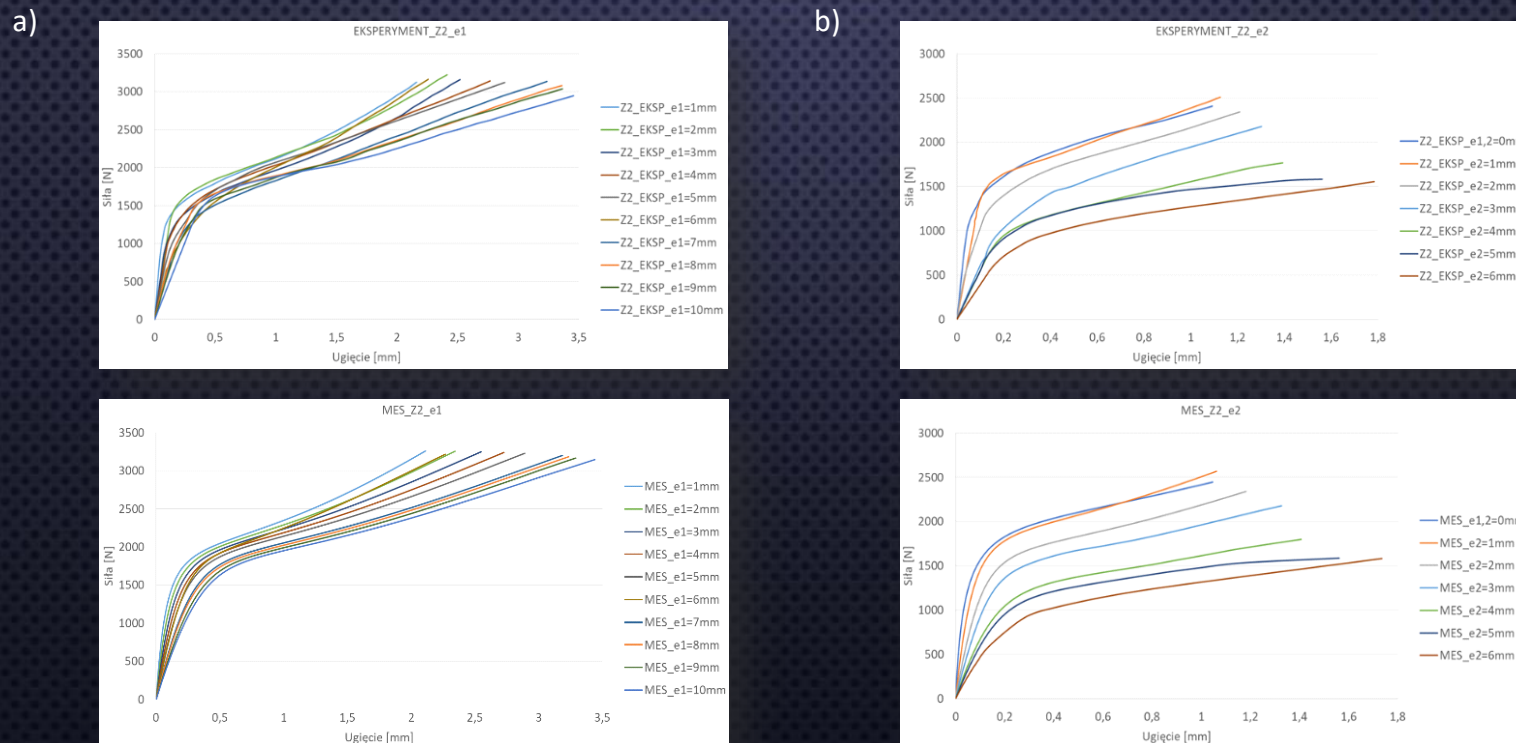

Rys. 15. Doświadczalne i numeryczne pokrytne ścieżki równowagi słupa C2 przy realizacji mimośrodowego obciążenia ściskającego: a) w kierunku e_1 , b) w kierunku $-e_2$, c) w kierunku e_2

NIELINIOWA ANALIZA STANU POKRYTYCZNEGO SŁUPA O PRZEKROJU ZETOWYM

PRZEPROWADZONE BADANIA STANU POKRYTYCZNEGO SŁUPÓW O PRZEKROJU ZETOWYM WYKAZUJĄ SPADEK SZTYWNOŚCI POKRYTYCZNYCH CHARAKTERYSTYK SPOWODOWANE WZROSTEM MIMOŚRODU OBCIĄŻENIA W OBYDWU ANALIZOWANYCH KIERUNKACH.

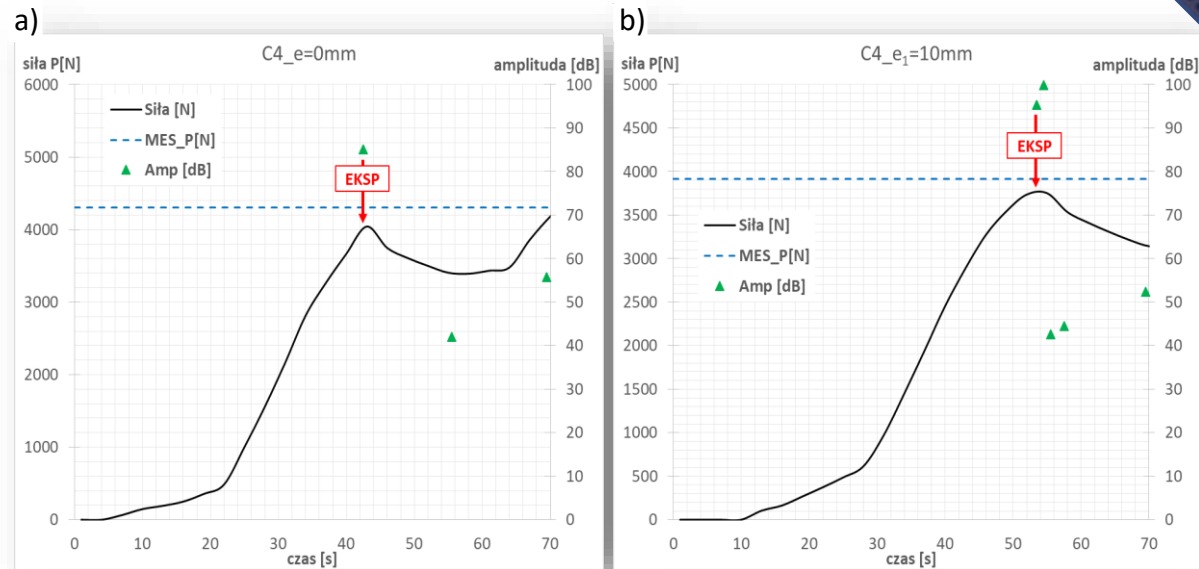

Rys. 16. Doświadczalne i numeryczne pokrytyczne ścieżki równowagi słupa Z2 przy realizacji mimośrodu obciążenia:
a) w kierunku e_1 , b) w kierunku e_2

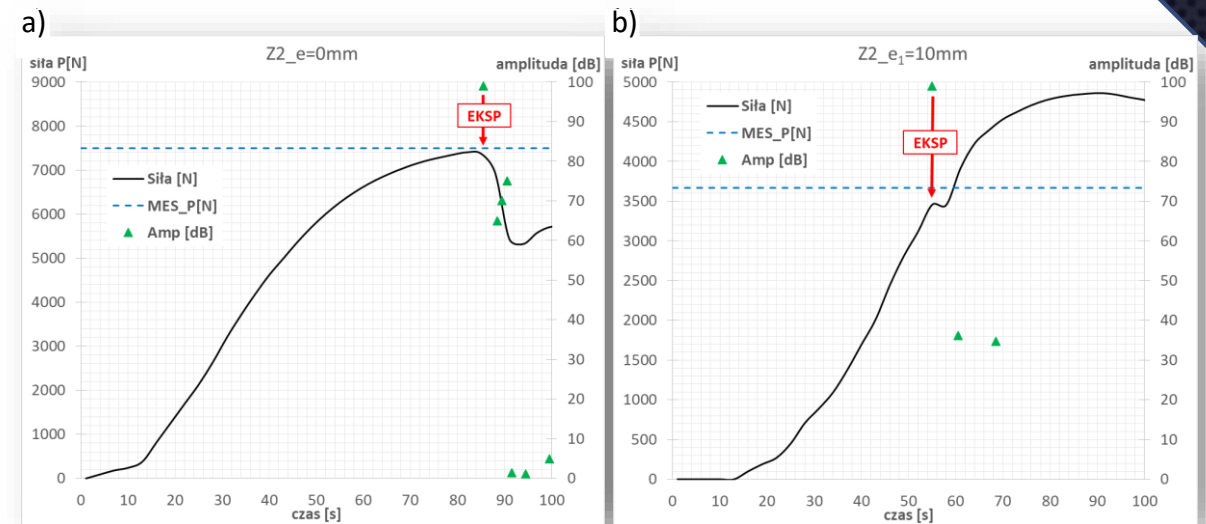

INICJACJA ZNISZCZENIA STRUKTURY KOMPOZYTU

BADANIA ŚCISKANIA SŁUPÓW O PRZEKROJU CEOWYM I ZETOWYM PROWADZONO DO MOMENTU ZAREJESTROWANIA PIERWSZYCH OZNAK MOGĄCYCH ŚWIADCZYĆ O POCZĄTKU PROCESU USZKODZENIA MATERIAŁU KOMPOZYTOWEGO.

Rys. 17. Słup C4 – siła inicjująca zniszczenie:
a) ściskanie osiowe $e_{1,2}=0\text{mm}$, b) mimośród $e_1=10\text{mm}$,

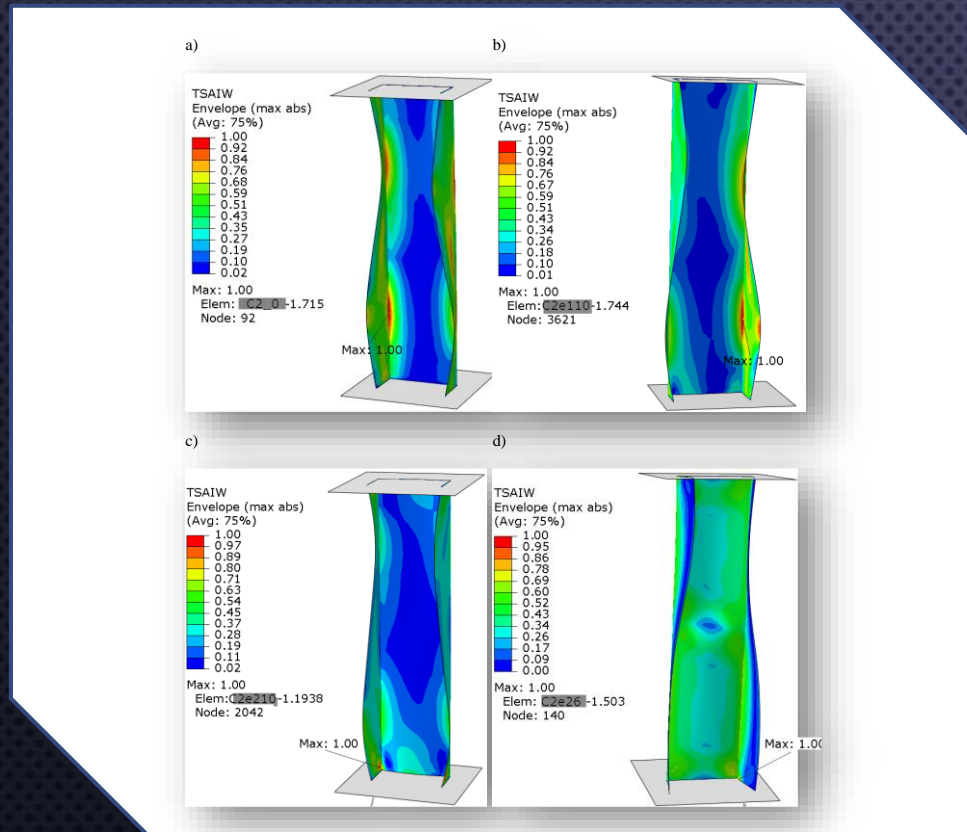

Rys. 18. Słup Z2 – siła inicjująca zniszczenie:
a) ściskanie osiowe $e_{1,2}=0\text{mm}$, b) mimośród $e_1=10\text{mm}$

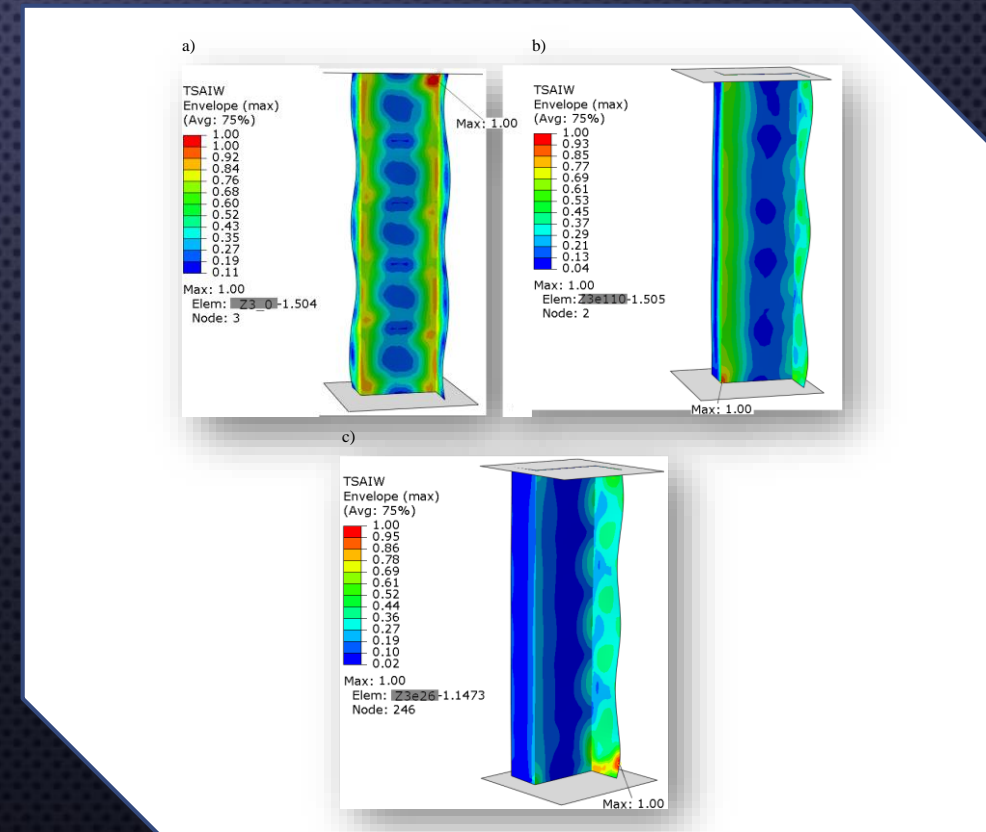

INICJACJA ZNISZCZENIA STRUKTURY KOMPOZYTU

NA RYSUNKACH ZAPREZENTOWANO WYNIKI OBLICZEŃ NUMERYCZNYCH PRZEDSTAWIAJĄCE OBSZARY, W KTÓRYCH NASTĄPIŁA INICJACJA USZKODZENIA PIERWSZEJ WARSTWY KOMPOZYTU.

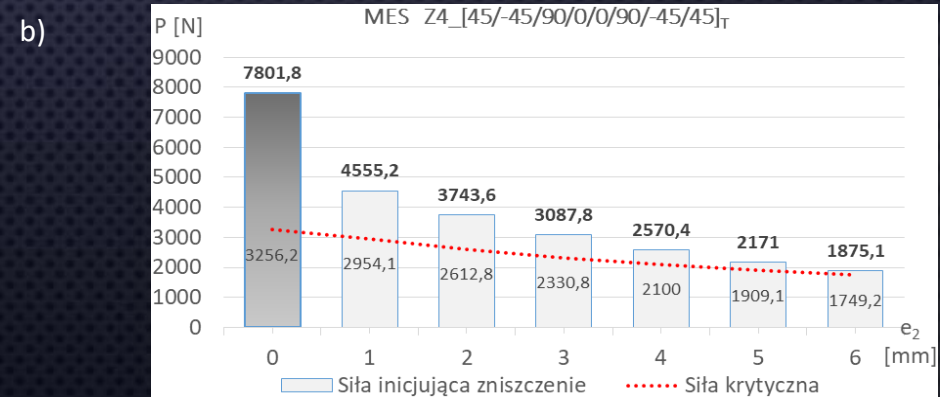
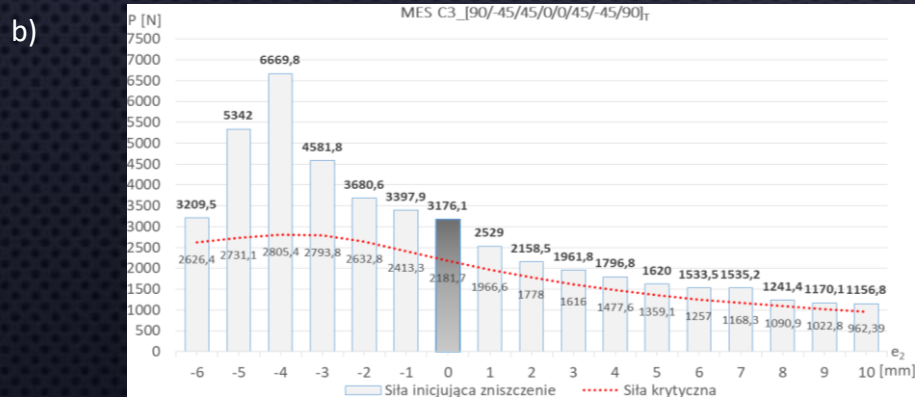
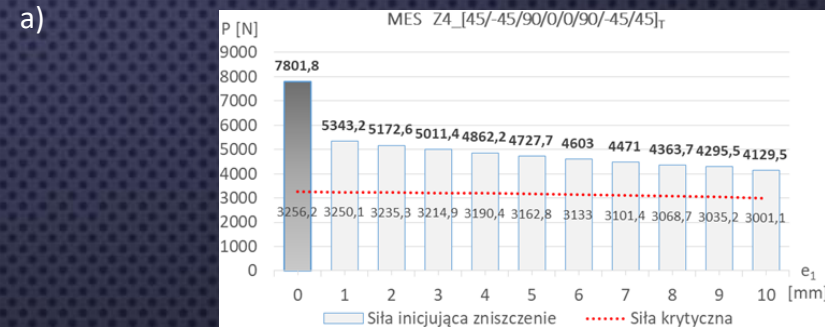
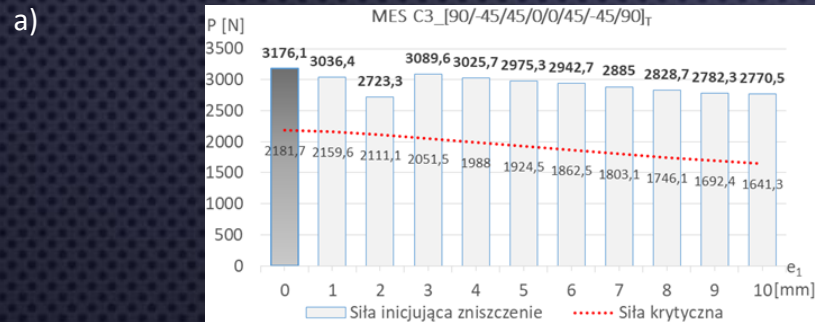
Rys. 19. Słup C2 – mapy parametru krytycznego Tsai-Wu:
a) ściskanie osiowe $e_{1,2}=0\text{mm}$, b) mimośród $e_1=10\text{mm}$, c) mimośród $e_2=10\text{mm}$, d) mimośród $e_2=-6\text{mm}$

Rys. 20. Słup Z3 – mapy parametru krytycznego Tsai-Wu:
a) ściskanie osiowe $e_{1,2}=0\text{mm}$, b) mimośród $e_1=10\text{mm}$, c) mimośród $e_2=6\text{mm}$

INICJACJA ZNISZCZENIA STRUKTURY KOMPOZYTU

W WYNIKU PRZEPROWADZONEJ ANALIZY STANU POKRYTYCZNEGO OPRACOWANO WYKRESY PREZENTUJĄCE ZALEŻNOŚCI SIŁY INICJUJĄCEJ ZNISZCZENIE OD WARTOŚCI MIMOŚRODU OBCIĄŻENIA.

Rys. 21. Wartość siły inicjującej zniszczenie pierwszej warstwy słupa C3 odpowiadająca realizacji nieosiowości: a) w kierunku e_1 , b) w kierunku e_2

Rys. 22. Wartość siły inicjującej zniszczenie pierwszej warstwy słupa Z4 odpowiadające realizacji nieosiowości: a) w kierunku e_1 , b) w kierunku e_2

WNIOSKI

- PRZEPROWADZONE W PRACY BADANIA WYKAZAŁY WYSOKĄ JAKOŚCIOWĄ ORAZ ILOŚCIOWĄ ZGODNOŚĆ WYNIKÓW OBLICZEŃ NUMERYCZNYCH Z WYNIKAMI BADAŃ DOŚWIADCZALNYCH.
- OTRZYMANE WYNIKI WYKAZAŁY ISTOTNY WPŁYW MIMOŚRODU OBCIĄŻENIA ŚCISKAJĄCEGO NA UTRATĘ STATECZNOŚCI KONSTRUKCJI KOMPOZYTOWEJ (W ODNIESIENIU DO PRZYPADKU ŚCISKANIA OSIOWEGO):
  - ✓ W KIERUNKU e_1 MAKSYMALNE OBNIŻENIE WARTOŚCI OBCIĄŻENIA KRYTYCZNEGO WYNIOSŁO 28%,
  - ✓ W KIERUNKU $e_{2(+)}$ MAKSYMALNE OBNIŻENIE WARTOŚCI OBCIĄŻENIA KRYTYCZNEGO WYNIOSŁO 58%,
  - ✓ W KIERUNKU $e_{2(-)}$ MAKSYMALNY WZROSTU WARTOŚCI OBCIĄŻENIA KRYTYCZNEGO WYNIOSŁ 53%.
- PRZEPROWADZONE BADANIA POZWOLIŁY RÓWNIEŻ NA ILOŚCIOWĄ OCENĘ WPŁYWU UKŁADU WARSTW KOMPOZYTU NA PRACĘ KONSTRUKCJI PODDANEJ ŚCISKANIU NIEOSIOWEMU:
  - ✓ NAJMNIEJSZĄ SZTYWNOŚĆ POKRYTYCZNYCH CHARAKTERYSTYK POSIADAJĄ SŁUPY C3 I Z3 O KONFIGURACJI WŁÓKIEN $[90/-45/45/0]_s$,
  - ✓ NAJWYŻSZĄ SZTYWNOŚĆ POKRYTYCZNYCH CHARAKTERYSTYK ZACHOWUJĄ SŁUPY C2 I Z2 O KONFIGURACJI WŁÓKIEN $[0/-45/45/90]_s$.
- ZAPROPONOWANA W PRACY METODYKA BADAŃ UMOŻLIWIA ROZWIĄZANIE ZAGADNIENIA STATECZNOŚCI I OPISU PRACY ŚCISKANYCH NIEOSIOWO CIENKOŚCIENNYCH KONSTRUKCJI KOMPOZYTOWYCH W ZAKRESIE POKRYTYCZNYM.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ !!!

Wpływu nieosiowości obciążenia na stateczność struktur kompozytowych

POLITECHNIKA LUBELSKA
Katedra Podstaw Konstrukcji
Maszyn i Mechatroniki
dr inż. Paweł Wysmulski

Projekt „Politechnika Lubelska – Regionalna Inicjatywa Doskonałości”
– finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Ministerstwo
Nauki
i Szkolnictwa
Wyższego

